Φως Ιλαρόν

Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Περιβολίων Ρεθύμνου. φ. 5, Φεβρουάριος 2013

Προλήψεις, δεισιδαιμονίες, «παρατηρήματα»… Από τη μαύρη γάτα στο Φενγκ Σούι και τη «θετική ενέργεια»

Προλήψεις ή δεισιδαιμονίες ονομάζονται παράλογες ιδέες, σύμφωνα με τις οποίες κάποιες πράξεις ή αντικείμενα έχουν ένα είδος μαγικής ή θρησκευτικής δύναμης, που μπορεί να επηρεάσει τη ζωή του ανθρώπου.

Οι προλήψεις είναι αμέτρητες και προέρχονται από την αρχαία ειδωλολατρική θρησκεία, κατά την οποία ο άνθρωπος έπρεπε να πιστεύει στη μοίρα και σε διάφορες «υπερφυσικές δυνάμεις», που δήθεν μας περικυκλώνουν και που μπορεί να γίνουν επικίνδυνες ή ευνοϊκές για μας με διάφορους τρόπους.

Από τις πιο γνωστές προλήψεις – διαδεδομένες σε όλη την Ελλάδα – είναι οι παρακάτω:

Ότι το λαγοπόδαρο και το πέταλο του αλόγου φέρνουν τύχη.

Ότι το αλάτι διώχνει τα σκοτεινά πνεύματα και τους ανεπιθύμητους επισκέπτες

Πως όταν βουίζει το αφτί σου, θ' ακούσεις μια είδηση, καλή ή κακή, ανάλογα με το «ποιο αφτί βουίζει».

Πως μια μουτζούρα από κάρβουνο πίσω από το αφτί ή ένα φυλαχτό με μπλε χάντρα προστατεύει από το κακό μάτι.

Ότι το "πέταγμα" του δεξιού ματιού σημαίνει ευχάριστη είδηση ενώ του αριστερού δυσάρεστη.

Ότι, αν περάσεις κάτω από ανοιχτή σκάλα, κάτι κακό θα σου συμβεί.

Πως είναι γρουσουζιά να κόβεις τα νύχια σου το βράδυ.

Πως η συνάντηση με μαύρη γάτα και το άνοιγμα ομπρέλας μέσα στο σπίτι φέρνουν γρουσουζιά. Αν συναντήσεις… ιερέα στο δρόμο, θα έχεις άτυχη μέρα!! Αν μάλιστα σπάσεις καθρέφτη, θα έχεις εφτά χρόνια γρουσουζιά!

Πως όταν ακούμε μια είδηση που αφορά ασθένεια, θάνατο ή άλλο κακό, προστατευόμαστε αν χτυπήσουμε ξύλο ή «κουνηθούμε από τη θέση μας».

Ότι ο αριθμός 13 είναι γρουσούζικος.

Στην Κρήτη έχουν επικρατήσει κατά το παρελθόν κι άλλες προλήψεις, που σχετίζονται με μια υποτιθέμενη «πρόγνωση του μέλλοντος» ή «καλοτυχία», όπως το καλό ή κακό ποδαρικό, το ότι η ασκελετούρα (αγριοκρομμύδα) φέρνει τύχη, προλήψεις για διάφορα σημεία του γάμου (π.χ. ότι δεν πρέπει δύο νύφες να συναντηθούν στην εκκλησία ή ότι η νύφη δεν πρέπει ν' ακούσει λόγια άλλου γάμου μέχρι να χρονιάσει) και ένα σωρό άλλα.

Ευτυχώς, στις μέρες μας έχουν, ουσιαστικά, εξαφανιστεί οι προσπάθειες των ανθρώπων να μάθουν το μέλλον με απομεινάρια αρχαίων μαγικών τελετών, όπως οι μαντείες του Κλήδονα… Αυτά πλέον γίνονται μόνο σε λαογραφικές αναπαραστάσεις και κανείς δεν περιμένει να μάθει στ' αλήθεια το μέλλον από τα «κληδονικά», ούτε κάποια κοπέλα περιμένει να ονειρευτεί το μέλλοντα σύζυγό της βάζοντας κουφέτα από το δίσκο ενός γάμου κάτω από το μαξιλάρι της…

Όλα τα παραπάνω και πλήθος ακόμη παρόμοιων ιδεών **απορρίπτονται εντελώς** από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Απορρίπτονται όμως και με την κοινή λογική. Οι άγιοι διδάσκαλοι της Ορθοδοξίας – αλλά και κάθε λογικός άνθρωπος – δεν αποδέχονται ότι υπάρχει «γρουσουζιά» ή «γρουσούζικες» πράξεις, μέρες, ζώα ή άνθρωποι. Επίσης, οι άγιοι διδάσκαλοι της Ορθοδοξίας έδωσαν μεγάλο αγώνα για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να καταλάβουν ότι δεν υπάρχει «μοίρα», «τύχη», «γραφτό», «πεπρωμένο» κ.τ.λ. (ιδέες που προέρχονται κατευθείαν από την ειδωλολατρική αρχαία θρησκεία), αλλά ο άνθρωπος κατασκευάζει μόνος του την πορεία της ζωής του, γιατί ο Θεός τον δημιούργησε ελεύθερο, όχι δέσμιο κάποιων παράξενων αόρατων δυνάμεων. Ούτε ο ίδιος ο Θεός προκαθορίζει τα διάφορα γεγονότα της ζωής του ανθρώπου.

Αν δηλαδή είμαι κακοποιός ή δολοφόνος, δεν ήταν θέλημα Θεού να γίνω έτσι. Ούτε ήταν θέλημα Θεού να πεθάνω σε κάποιο δυστύχημα… Μάλλον το βάρος της ευθύνης πέφτει στους ανθρώπους.

Ο Θεός θέλει όλοι οι άνθρωποι να είμαστε καλοί και πιστοί. Αν κάποιος εμπιστεύεται τη ζωή του στα χέρια του Θεού, αυτό δε σημαίνει πως ο Θεός έχει προκαθορίσει τι θα του συμβεί, αλλά ότι ο άνθρωπος επιτρέπει στο Θεό να τον βοηθήσει διακριτικά σε διάφορες στιγμές της ζωής του. Ο εγωιστής ή άπιστος άνθρωπος δεν επιτρέπει στο Θεό να του προσφέρει αυτή τη βοήθεια. Η βοήθεια αυτή είναι η «θεία πρόνοια», δηλαδή η φροντίδα του Θεού για μας, που όμως δεν έχει καμιά σχέση με «μοίρα», «γραμμένο» ή «πεπρωμένο».

Παρατηρήματα με πραγματική βάση

Υπάρχουν όμως και παρατηρήματα που δεν είναι προλήψεις, αλλά έχουν πραγματική βάση και λογική εξήγηση. Για παράδειγμα, το ότι πρέπει να παρακολουθείς το φεγγάρι, αν βρίσκεται σε γέμιση ή λίγωση, όταν πρόκειται να φυτέψεις περιβόλι ή να μπολιάσεις δέντρο ή να κόψεις ξύλα, δεν οφείλεται σε κάποια «μαγική» επίδραση του φεγγαριού, αλλά στη βαρύτητα (έλξη) της Σελήνης, που επηρεάζει τη ροή και την ποσότητα των χυμών στα φυτά – όπως επηρεάζει και το νερό σε διάφορες περιοχές του κόσμου, προκαλώντας το φαινόμενο της παλίρροιας. Εδώ δεν έχουμε πρόληψη, αλλά ένα φυσικό γεγονός, καρπό της πολύχρονης εμπειρίας των ανθρώπων του τόπου μας.

Όμως το ότι «πρέπει να αποφεύγεις να παντρευτείς όταν το φεγγάρι είναι στη μία ή την άλλη φάση», αυτό είναι παράλογο και αποτελεί πρόληψη. Το φεγγάρι δεν επηρεάζει κατά κανένα τρόπο την πορεία της ζωής μας. Η αγάπη, η ταπείνωση και η συγχωρητικότητα φέρνουν τον ευτυχισμένο γάμο, όχι η Σελήνη ή… το ρύζι που πετιέται στην εκκλησία (κι αυτό είναι μια παλιά πρόληψη, που τώρα ευτυχώς έχει γίνει απλό έθιμο, γιατί δεν περιμένει κανείς στα σοβαρά να «ριζώσει» ο γάμος του επειδή του πέταξαν ρύζι κατά την τελετή – κι ας μοιάζουν οι δύο λέξεις «ρύζι» και «ριζώνω»!).

Επίσης, η ιδέα ότι η μητέρα που μόλις έχει γεννήσει δεν πρέπει να πάει στην εκκλησία για 40 μέρες, έχει σοβαρή ιατρική βάση, καθώς ο οργανισμός της μητέρας και του νεογέννητου παιδιού είναι ακόμη εξασθενημένος και, επειδή όλη η κοινωνία συγκεντρώνεται στην εκκλησία, υπάρχει κίνδυνος να κολλήσει κάποιο μικρόβιο. Ιατρικοί λόγοι, λοιπόν, και όχι «υπερφυσικοί», έθεσαν αυτό τον περιορισμό, ενώ η Εκκλησία κλείνει με μια προσευχή αυτό το χρονικό διάστημα, με την ευλογία μητέρας και παιδιού κατά το «σαράντισμα», όπου η οικογένεια ακολουθεί το παράδειγμα της Παναγίας και του αγίου Ιωσήφ, που έφεραν το νεογέννητο Χριστό στο ναό 40 μέρες μετά τη γέννησή Του (γιορτάζουμε το γεγονός – την Υπαπαντή του Χριστού – στις 2 Φεβρουαρίου, όπως όλοι ξέρετε).

Εξάλλου, η συνήθεια να κάνουμε το σταυρό μας όταν φεύγουμε από το σπίτι, όταν αρχίζουμε ή τελειώνουμε μια δουλειά ή το φαγητό μας κ.τ.λ., να «σταυρώνουμε» το παιδί μας όταν πέφτει για ύπνο ή όταν φεύγει από το σπίτι, το φαγητό όταν το τοποθετούμε στη φωτιά κ.λ.π., δεν είναι

πρόληψη, αλλά προσευχή προς το Θεό, μέσω του σημείου του σταυρού, για να δώσει την ευλογία του σε κάθε πράξη της ζωής μας και σε κάθε αγαπημένο μας πρόσωπο.

Άλλο προσευχή, άλλο μαγεία ή ξόρκι

Η προσευχή διαφέρει εντελώς από τη μαγεία ή το ξόρκι («γηθειά»), γιατί στην προσευχή μιλάμε στο Θεό, στην Παναγία ή σ' έναν άγιο ως ελεύθερο και αληθινό πρόσωπο. Ο Θεός, η Παναγία ή ο άγιος μας ακούνε και, αν και όπως θέλουν εκείνοι, παρεμβαίνουν στη ζωή μας και προσφέρουν τη βοήθειά τους. Κι αν ακόμη δεν πούμε με λόγια αυτό που θέλουμε ή το πούμε κάνοντας λάθη, ο Θεός, η Παναγία ή ο άγιος ξέρουν τι εννοούμε και η επικοινωνία μας είναι σωστή.

Αντίθετα, στη μαγεία ή τη γηθειά (ξόρκι), οι άνθρωποι πιστεύουν πως ενεργούν αυτόματες δυνάμεις και πρέπει να πεις κάποια λόγια ή να κάνεις κάποιες κινήσεις με απόλυτη ακρίβεια, γιατί δήθεν τα ίδια τα λόγια ή οι κινήσεις προκαλούν το αποτέλεσμα, όχι ο Θεός, η Παναγία ή ένας άγιος… Έτσι, αν κάνεις λάθος, δε θα έχεις αποτέλεσμα ή – ακόμα χειρότερα – μπορεί να έχεις ένα άλλο αποτέλεσμα, που δεν το περίμενες, και αλίμονό σου αν δεν ξέρεις να το ακυρώσεις!

Τη θεία λειτουργία π.χ. ή ένα άλλο μυστήριο, ακόμη κι αν ο ιερέας για κάποιο λόγο δεν την τελέσει όπως πρέπει (π.χ. γιατί είναι καινούργιος και τυχαίνει να έχει φύγει μια σελίδα από το βιβλίο που διαβάζει), η τελετή είναι σωστή και έγκυρη, γιατί ο Θεός ξέρει πολύ καλά τι θέλουμε να Του πούμε, άσχετα αν κάτι μας εμπόδισε. Αντίθετα, στις γηθειές, υπάρχει η ιδέα ότι «πρέπει να τη μάθει άντρας από γυναίκα ή γυναίκα από άντρα», αλλιώς δεν έχει αποτέλεσμα! Η ιδέα αυτή όμως είναι παράλογη και προέρχεται ξεκάθαρα από τη μαγεία, όχι από την ορθόδοξη πίστη. Από τη μαγεία προέρχονται και οι τρόποι «ξεματιάσματος», που περιλαμβάνουν ακατανόητα λόγια ή φλιτζάνια, λάδια, αλάτια, πετσέτες και διάφορα άλλα, που δεν έχουν σχέση ούτε με τη θρησκεία ούτε με τη λογική.

Προσοχή όμως: η μαγεία υπάρχει στ' αλήθεια και μπορεί να φέρει αρνητικό αποτέλεσμα σε ανθρώπους που δεν έχουν αληθινή σχέση με το Θεό και τα μυστήρια της Εκκλησίας. Πρόκειται για αρχαία τέχνη, με την οποία οι μάγοι καλούν δαιμονικά πνεύματα και τους αναθέτουν διάφορα πράγματα, με αντάλλαγμα, δυστυχώς, την ψυχή τους. Είτε «λευκή» είτε «μαύρη», η μαγεία είναι εξίσου δαιμονική. Καλή μαγεία δεν υπάρχει. «Λευκή» μαγεία ονομάζεται εκείνη που δεν περιλαμβάνει αιματηρές θυσίες, όμως είναι εξίσου δαιμονική και όποιο αποτέλεσμα μπορεί να έχει το έχει πάντα με τη δύναμη του κακού. Ακόμη κι ένα φαινομενικά «καλό» αποτέλεσμα, έρχεται για να ξεγελαστεί ο άνθρωπος και να παγιδευτεί ακόμη περισσότερο στη σχέση με τα πονηρά πνεύματα, που κρύβονται πίσω από τις τεχνικές αυτές. Κανείς μάγος π.χ. δεν «λύνει» στην πραγματικότητα μάγια.

Το ίδιο ισχύει για τα μέντιουμ, τις καφετζούδες, τις χαρτορίχτρες και κάθε άλλη μορφή μαγείας, μαντείας και πνευματισμού (επικοινωνίας με πνεύματα). Το ίδιο και για «θεραπευτές» ή ανθρώπους με «κληρονομικά» ή άλλα υπερφυσικά «χαρίσματα», που υπόσχονται βοήθεια στην επίλυση διαφόρων προβλημάτων, έστω και δωρεάν.

Πίσω από ένα πρόσωπο με φαινομενικό «χάρισμα», κρύβονται άλλες δυνάμεις, που παγιδεύουν τον άνθρωπο και τον απομακρύνουν απ' το Θεό.

Οι άγιοι διδάσκαλοι της Ορθοδοξίας ξέρουν πολύ καλά ότι ο Θεός δίνει τα θαυματουργικά Του χαρίσματα μετά από μεγάλο πνευματικό και ηθικό αγώνα, αλλά και ότι υπάρχουν αναρίθμητες περιπτώσεις που κάποιος δήθεν «άγιος», «ταπεινός» και «πιστός», με αληθινά υπερφυσικά «χαρίσματα», ήταν τελικά εγωιστής που έπεσε σε παγίδα δαιμόνων, απόχτησε δαιμονικές υπερφυσικές δυνάμεις και χάθηκε. Γι' αυτό χρειάζεται πάντα μεγάλη προσοχή και δυσπιστία. Καλύτερα να μην αναζητούμε το υπερφυσικό, αλλά να προσευχόμαστε απλά στο Θεό, όπως μας διδάσκουν το Ευαγγέλιο και οι άγιοι.

Αν ο Θεός ήθελε να μάθουμε το μέλλον, θα μας είχε δώσει το χάρισμα από τη γέννησή μας, δε θα χρειαζόταν να τρέχουμε σε μάγους, πνευματιστές ή μάντεις για να το αναζητήσουμε…

Σύγχρονες προλήψεις που έχουν γίνει «μόδα»…

Στην εποχή μας έχουν εξαπλωθεί πάρα πολύ κάποιες δεισιδαιμονίες, προωθούμενες από το «κίνημα της Νέας Εποχής» (New Age), μια νέα θρησκεία που ανακατεύει ιδέες από το βουδισμό, τον ινδουισμό, την αρχαία ειδωλολατρία και διάφορες άλλες θρησκείες του παλιού καιρού και τις προσφέρει στις κοινωνίες του δικού μας κόσμου ως μια «νέα μορφή πνευματικής ανάπτυξης».

Οι πιο διαδεδομένες απ' αυτές νομίζω πως είναι:

Η **αστρολογία**: ότι τα άστρα παίζουν κάποιο ρόλο στη ζωή μας και ότι η θέση των άστρων ή των πλανητών στον ουρανό, όταν γεννηθήκαμε, καθορίζει το χαρακτήρα ή τη «μοίρα» μας. Η αστρολογία είναι μια αρχαία μαγική και μαντική τέχνη των ειδωλολατρικών λαών και δεν είναι δεκτή στο χριστιανισμό – ούτε όμως έχει και λογική, αφού εξάλλου τα «ζώδια» είναι αστερισμοί, που τα άστρα τους απέχουν χιλιάδες έτη φωτός το ένα απ' το άλλο και μόνο συμπτωματικά φαίνονται από τη Γη με μορφή που θυμίζει κάποιο ζώο ή αντικείμενο.

Το **φενγκ σούι** (*feng shui*): αρχαία δεισιδαιμονία από την κινέζικη θρησκεία. Σύμφωνα μ' αυτήν, η μορφή και η θέση κάθε αντικειμένου στο χώρο επηρεάζει τη «ροή θετικής ή αρνητικής ενέργειας» σ' αυτόν. Έτσι, οι λεγόμενοι δάσκαλοι φενγκ σούι «*αναγγέλλουν πού πρέπει να μπει το μπάνιο, προς τα πού πρέπει να είναι στραμμένες οι πόρτες, πού πρέπει να κρεμαστούν οι καθρέφτες, ποιο δωμάτιο χρειάζεται πράσινα φυτά και ποιο θέλει κόκκινα άνθη, και πού πρέπει να βρίσκεται το προσκέφαλο του κρεβατιού. Αποφασίζουν αυτά τα πράγματα, σύμφωνα με την «αίσθησή» τους για την ροή του chi, του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου ή όποια άλλη μορφή ενέργειας ανησυχεί τον πελάτη. (Αν ο εραστής σας και εσείς έχετε προβλήματα στην κρεβατοκάμαρα, φωνάξτε ένα δάσκαλο feng shui. Μάλλον θα χρειαστεί να μετακινήσετε μερικά πράγματα εδώ και εκεί, για να αρχίσει να ρέει σωστά το chi της κρεβατοκάμαρας. Πάντως, μόνο ένα άτομο με ειδικούς μεταφυσικούς αισθητήρες μπορεί να σας πει τι πραγματικά χρειάζεται να γίνει)*» (από ειδικό άρθρο που δημοσιεύεται στο διαδίκτυο*). Να προσθέσουμε εδώ ότι η ελληνική ιδέα πως ο άνθρωπος πρέπει οπωσδήποτε να κοιμάται με το κεφάλι ανατολικά, γιατί «με το κεφάλι δυτικά θάβονται οι νεκροί», είναι επίσης δεισιδαιμονία χωρίς πραγματική βάση.

Η **μετενσάρκωση ή μετεμψύχωση** (λέξεις που δεν σημαίνουν ακριβώς το ίδιο πράγμα, αλλά περίπου το ίδιο): διδασκαλία ειδωλολατρικών θρησκειών, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχουν άνθρωποι, αλλά μόνο πνεύματα που ταξιδεύουν χιλιάδες χρόνια, γεννιούνται ως γήινα όντα, πεθαίνουν και ξαναγεννιούνται σε άλλο σώμα και άλλη ταυτότητα (όχι μόνο ως άνθρωποι, αλλά και ως ζώα, φυτά ή όντα από άλλους κόσμους), μέχρι να «φτάσουν στην τελειότητα» και να χαθούν στον παγκόσμιο ποταμό των υπάρξεων… Είναι φανερό ότι αυτή η διδασκαλία δεν έχει καμία σχέση ούτε με τη διδασκαλία του Χριστού για τον άνθρωπο και τη μετά θάνατον ζωή, ούτε και με τις εμπειρίες των αγίων και τις εμφανίσεις και τα θαύματά τους μετά την κοίμησή τους.

Η **«θετική ενέργεια»**, την οποία ο άνθρωπος φέρνει στον εαυτό του ή… στέλνει σε άλλους, με «θετικές σκέψεις». Η ιδέα αυτή έχει κάνει πολλούς σύγχρονους ανθρώπους να μην προσεύχονται, ή να προσεύχονται πρόχειρα, χωρίς πίστη, αλλά να προσπαθούν να συγκεντρώνουν «θετική ενέργεια». Όπως με την εξάπλωση της γιόγκα – που είναι, στην πραγματικότητα, θρησκευτική πρακτική της Άπω Ανατολής – έτσι κι εδώ ο άνθρωπος ξεχνά τις ορθόδοξες ρίζες του και τους χιλιάδες αγίους της παράδοσής του (που κάποιοι έζησαν στις μέρες μας) και αναζητά την ευτυχία ή την ηρεμία σε ιδέες και πρακτικές, που έρχονται από τις ειδωλολατρικές παραδόσεις και που δε μπορούν να τον βοηθήσουν να πλησιάσει το Χριστό, την αληθινή πηγή της ευτυχίας, της ηρεμίας, της αγάπης και της αιώνιας ζωής.

* Θα το βρείτε εδώ: http://www.oodegr.com/oode/anatolikes/feng_shui1.htm.